Ankenævnet for Forsikring

900/12-5

Den 1. oktober 2012 blev i sag nr. 81.674:

xxxxxxx xxxxx xxxxxxxx
xxxxxxxxxxxxx xx xxxxx
xxxx xxxxxx x

mod

PFA Pension
Marina Park
Sundkrogsgade 4
2100 København Ø

afsagt

k e n d e l s e :

_____

Forsikringstageren har oprindelig tegnet to firmapensionsforsikringer med dækning ved tab af erhvervsevne i PFA Pension. Han klager ved sin advokat over, at selskabet har afvist at yde præmiefritagelse på to ordninger police nr.…92 og …93. Han klager endvidere over størrelsen af den invalidepension, selskabet har bevilget i henhold til en senere tegnet gruppeforsikringsordning …94.

Selskabet har afvist at yde præmiefritagelse i henhold til policerne …92 og …93 med henvisning til forsikringsaftalelovens §§ 7, jf. 6. Med hensyn til størrelsen af invalidepensionen har selskabet efter sagens indbringelse for nævnet opjusteret invalidepensionen som ønsket, hvorfor sagen alene vedrører spørgsmålet om præmiefritagelse i henhold til policerne …92 og …93.

Forsikringerne blev tegnet i henholdsvis 2000 og 2005 med ret til fuld invalidepension og fuld præmiefritagelse ved erhvervsevnenedsættelse til 1/3 eller derunder og ret til halv invalidepension og halv præmiefritagelse ved erhvervsevnenedsættelse til mellem halvdelen og 1/3.

Begge pensionsordninger blev omskrevet til fripolice med virkning fra 1/2 2009. Med virkning fra samme dato blev klageren omfattet af en gruppeforsikringsordning …94.

2. 81.674

Denne ordning (…94) omfatter alene forsikringsdækninger herunder fuld præmiefritagelse og invalidepension ved erhvervsevnetab på 2/3 eller mere og halve ydelser og halv præmiefritagelse ved et erhvervsevnetab på 50 % eller mere.

Klageren er født i 1959 og har været administrerende direktør i et IT-selskab, som han oprindeligt stiftede. Han ophørte grundet sygdom i form af stress og forhøjet blodtryk den 31/3 2011. Hans årlige løn udgjorde 1.849.800 kr.

Det fremgår af sagen, at klageren i mail af 14/10 2008 gav udtryk for, at han ønskede at nedsætte sit pensionsbidrag fra 24 % til 14 %, og at han havde forstået, at dette kunne ske uden ændringer i forsikringsbetingelserne og uden afgivelse af nye helbredsoplysninger.

Selskabets medarbejder svarede klageren i mail af 21/10 2008 følgende:

> "Jeg har desværre fejlinformeret dig.
>
> Du kan altid have et frivilligt bidrag op til 10% **uden** at skulle afgive helbredsoplysninger. For dit vedkommende betyder det, at du i alt kan have 19% i pensionsbidrag uden afgivelse af helbredsoplysninger (obligatorisk 9% og friv. bidrag 10%).
>
> Hvis du nedsætter med 10%, kan du kun hæve med 5% uden afgivelse af helbredsoplysninger.
>
> Skal vi stadigvæk nedsætte bidraget med 10%?"

Klageren ønskede ikke at ændre ordningerne under disse forudsætninger.

I januar 2009 rettede klageren angiveligt på ny henvendelse til selskabet. Han oplyste, at han grundet økonomiske udfordringer ikke længere ønskede at indbetale til sine pensionsordninger, og at han ikke ønskede at benytte sig af muligheden for at sætte policerne i henstand, da dette ville betyde, at forsikringsdækningerne ville ændres til individuelle dækninger, som er dyrere end de solidariske. Han ønskede endelig ikke at afgive helbredsoplysninger ved en eventuel genoptagelse af det hidtidige pensionsbidrag.

På baggrund af henvendelsen foreslog selskabet, at policerne …92 og …93 blev omskrevet til fripolicer, og at der blev oprettet en ny pensionsordning med solidariske for-

sikringsdækninger, men uden opsparing (…94). Dette ville betyde, at klageren i stedet for et månedligt pensionsbidrag på 35.000 kr. alene skulle betale 878,32 kr.

Selskabet har i mail af 5/2 2009 til klageren anført:

> "Vi er i PFA Indstillet på, at du i et år 'kun' skal betale for den forsikringsmæssige del. Du kan Indenfor et år genoptage den nuværende præmieindbetaling uden at skulle afgive helbredsoplysninger. Den månedlige indbetaling udgør 879 brutto kr.
>
> Bemærk at du kommer til at betale et fripolicegebyr svarende til 47 kr. om måneden. Omvendt sparer du 4% i præmieomkostninger.
>
> Vil du vende tilbage, hvornår dette skal træde i kraft?
>
> Når jeg hører fra dig, vil jeg sørge for at der bliver udarbejdet et brev, hvor vi bekræfter ovenstående."

Klageren accepterede løsningen, hvorefter selskabet i brev af 11/2 2009 til klageren bl.a. har anført:

> "Hermed bekræftes det, at vi omskriver dine policer ...92 og ...93 til fripolicer og opretter en ny police til dig, hvor der kun er forsikringsdækninger og ingen opsparing.
>
> I perioden 1. februar 2009 til 1. februar 2010 har du mulighed for at genoptage indbetalingen på op til 24 % af lønnen uden at skulle aflevere helbredsoplysninger."

Selskabet fremsendte de nye policer, hvoraf det fremgik, at der ikke skulle betales præmie på forsikringerne, ligesom der ikke var dækning ved invaliditet.

I en telefonsamtale den 21/9 2009 har klageren angiveligt ytret ønske om genoptagelse af indbetalingerne på policerne og fået oplyst, at dette kunne ske uden afgivelse af nye helbredsoplysninger. Selskabet har i mail af 23/9 2009 til klageren bekræftet dette og bad ham i samme forbindelse oplyse årsløn, fremtidigt pensionsbidrag samt dato for genoptagelse.

Klageren har herefter samme dag den 23/9 2009 i mail til selskabet anført:

> "Min løn udgør kr. 150.150 pr. måned (kr. 1.801.800 p.a.) og er den samme som tidligere i år, da jeg fik henstand med indbetaling af pensionsbidrag. Jeg har fra og med september fået et tillæg på lønnen på kr. 4.000,- pga. en ændret aftale om beløbsramme for fri bil. Jeg vil gerne indbetale det samme i pensionsbidrag som tidligere: kr. 36.036 pr. måned.
>
> ...Da jeg er bagudlønnet vil det sige fra og med 1. september 2009."

Selskabet genoptog herefter policerne med den hidtidige præmie, og policen …94 blev omskrevet til fripolice.

Klageren fremsendte anmeldelse om helbredsmæssige forhold bilagt lægeattest af 5/1 2009 [2010], hvoraf det fremgik, at han havde været syg siden 23/9 2009 grundet udbrændthed, belastningsreaktion og stress. Han blev behandlet med antidepressiv medicin, ligesom han havde samtaler med psykiater. I redegørelse om sygdommen havde klageren bl.a. anført:

> "Jeg har følgende symptomer: Nedsat koncentrationsevne, dårlig korttidshukommelse, udtrætning, klarer max. 1 times koncentrationsbetinget arbejde. Udtalt træthed og trætbarhed. Må hvile flere gange dagligt i 1-2 timer ad gangen. Nedsat overblik, kan kun magte at have fokus på en ting ad gangen. Tendens til uoverskuelighed. Stimulifølsomhed, bliver nemt afledt ved støj eller larm omkring mig, herunder andre menneskers tilstedeværelse. Bliver nemt irritabel, noget jeg sjældent har været tidligere. Jeg har konstant anspændthed i kroppen. Får ved selv små belastninger - især forventninger til en indsats uanset hvor lille den er - megen angst og panikangstanfald med klamtsved, hjertebanken åndenød og oplevelse af at skulle besvime. Disse panikangstanfald er tiltaget over det sidste 1/2 år. Isolationstendens, magter stort set ikke kontakt med andre end min kone og datter. Depressive symptomer. Tidvist indsovnings og gennemsovningsbesvær.
> ...
> Virksomheden beskæftiger ca. 120 - primært universitetsuddannede - ansatte. Virksomheden udvikler it-systemer til den finansielle sektor i Danmark og i udlandet, herunder pengeinstitutter, børser, pensionskasser.
>
> Jeg har igennem alle årene haft mulighed for at arbejde hjemmefra. Derfor har en almindelig hverdag typisk været på kontoret fra kl. 09.00 - 17.00/18.00 og efterfølgende derhjemme arbejde af mere administrativ karakter fra kl. ca. 20.00 og ofte til langt ud på natten. Således har det heller ikke været usædvanligt, at jeg eksempelvis ved udarbejdelse af diverse større projekter har fået input fra medarbejdere natten igennem på mails. Alle medarbejdere vidste jeg var 'on-line' og altid kunne kontaktes. Weekendarbejde var reglen og ikke undtagelsen.
> ...
> Jeg har igennem de sidste 8-9 år haft perioder med symptomer, tolket som depression og angst. Dette behandlet ved ... med Efexor 75 mg med god virkning (Dette i dag øget til 225 mg. dagligt). Karakteristisk har været, at symptomerne er opstået afhængig af min arbejdsbelastning. Det skal dog anføres, at symptomerne på intet tidspunkt har betinget sygemelding fra min side.
>
> I maj 2007 får jeg konstateret for højt blodtryk, efter at jeg har haft nogle Black Outs et par gange. Jeg er i den forbindelse på medicinsk ambulatorium, ... Sygehus til flere undersøgelser og indstilles på flere slags medicin. Efterfølgende har jeg svært ved at opnå 'vanlig' form.
> ...
> Sommeren 2009 har min med-direktør orlov i 3 måneder, hvilket bevirker større belastning af mig. Da dette også er umiddelbart under den finansielle krise har jeg en barsk sommer med mange organisatoriske nødvendige ændringer på grund af krisen og krav fra vores bestyrel-

se. Herunder afholdelse af talrige møder og der udfærdiges planer for fyring af en del medarbejdere. Der er ingen tvivl om, at jeg her belastes voldsomt. Jeg holder ikke ferie - men bruger al min tid på at arbejde. Retrospektivt, er jeg slet ikke så effektiv som vanligt. Jeg bliver mere og mere træt, jeg sover dårligt om natten og har konstant indre uro. Og konstaterer selv, at jeg ikke kan koncentrere mig ordentligt. Jeg begynder at lave flere fejl og har meget svært ved at huske. Jeg bliver mere irritabel ligesom jeg igen får mange angstsymptomer, med hjertebanken og svedeture.

I september 2009, konstaterer jeg under et ledermøde, at jeg slet ikke kan huske de ting, der bliver talt om, som jeg angiveligt selv skulle have fremlagt ugen før. Flere af lederne har registreret mit dårligere funktionsniveau, og beder mig nu om at 'tage vare på mit helbred'. Efter et besøg hos min læge, ..., 23. september 2009 og en efterfølgende møde med min bestyrelsesformand, ..., 25. september 2009 sygemeldes jeg med omgående virkning. Dette i en klar forventning om, at jeg er tilbage i vanlig kampform efter min orlovsperiode.

Efter min sygemelding får jeg det dårligere. Jeg har svært nedsat koncentrationsevne, glemmer alt, tør ikke køre bil, kan slet ikke overskue min dagligdag og eksempelvis at få klaret mit daglige bad. Alt bliver noget, der skal tænkes over, og jeg er utrolig træt. Sover meget, også om dagen. Op til forventet genopstart på arbejdet i januar 2010 bliver det klart, at jeg ikke er klar. Og ved undersøgelse hos ... i januar konstaterer hun svære kognitive og emotionelle problemer, der tyder på udbrændthed. Hendes anbefaling er, at jeg ikke går tilbage i min funktion, idet det vil være med stor risiko for min fremtidige kognitive funktion. Jeg aftaler derfor med bestyrelsen, at jeg fratræder min stilling pr. 31.03.2010 med løn til og med 31.03.2011."

Selskabet indhenter efterfølgende udtalelse fra psykiateren. Det fremgår af psykiaterens udtalelse af 4/3 2010 bl.a.:

"Jeg har kendt patienten siden 2001, hvor han blev henvist pga. stemningssvingninger. Imidlertid ønskes kun journaloplysninger fra sept. 2009, hvorfor jeg hermed sender et koncentrat af mine journalnotater fra 28.10.2009 til d.d.
Han har øjensynligt klaret sig ganske godt de senere år, været stabil på antidepressiv behandling. Blev genhenvist 28.10.2009 med det, man troede, var et depressivt recidiv. Som direktør for en virksomhed, hvor der er 130 ansatte og 100 af dem med videregående uddannelse, havde han gennem længere tid følt et stort pres, fordi medarbejderne er diskuterende og analyserende og kræver, at han er oppe på dupperne og velargumenterende.
Han har haft tiltagende svært ved at slappe af, har opdaget, at han i tiden inden sygemeldingen ikke kan skrive notater, kan ikke læse emails, er fuldstændig ude af stand til at koncentrere sig. er ... ekstremt træt, bange for at køre bil, fordi han ikke kan overskue feks. et vejkryds osv.
Efter sygemeldingen tiltager angsten, og han mærker fysiske problemer, bla. har han nu uforklarlige besvimelsesanfald, som medfører henvisning til neurolog.
I løbet af efteråret, nærmere bestemt efter sygemeldingen, letter patientens depressive symptomer, men de kognitive vanskeligheder persisterer, hvilket bestyrker mistanken om, at patienten har en kronisk stress-/udbrændthedstilstand.
Jeg laver en undersøgelse af patientens kognitive funktioner (Brief ...), og det viser sig, at han placerer sig meget dårligt. Han har således svært læderet arbejdshukommelse, problemer med opgavemonitorering, problemer med fleksibilitet og emotionel kontrol, hvilket i allerhøjeste grad påvirker hans arbejdsevne.
Herudover er han meget stresspåvirket og reagerer voldsomt, når han er bare under mildt til moderat pres.

Prognosen er rimelig for så vidt, at han ikke udsættes for pres og har funktioner, der passer til hans aktuelle niveau, dvs. maksimale skånebetingelser."

Selskabet har i brev af 12/5 2010 anført, at klagerens erhvervsevne endnu er uafklaret, og da han stadig oppebærer fuld løn i sit hidtidige arbejde som administrerende direktør, er der ikke ret til invalideydelser, idet han ikke har lidt et indtægtstab.

Med hensyn til policerne …92 og …93 har selskabet i samme brev bl.a. anført:

"Dine policer ...92 og ...93 blev i februar 2009 efter dit eget ønske omskrevet til fripolicer. I den forbindelse indgik vi en aftale om, at du frem til februar 2010 havde mulighed for at genoptage policerne uden aflevering af helbredsoplysninger. Dette bekræftede vi blandt andet ved vores brev af 11. februar 2009.

Den 21. september 2009 kontaktede du os med henblik på genoptagelse af policerne uden aflevering af helbredsoplysninger, hvilket du i overensstemmelse med vores aftale fik lov til.

Ved e-mail den 23. september 2009 informerede du os om, at du ønskede at genoptage policerne med tilbagevirkende kraft pr. 1. september 2009. Den 21. oktober 2009 sendte vi dig udskrifter af de genoptagede policer.

Din erhvervsevne
Du oplyser i din anmeldelse, at du i løbet af 2009 hyppigt benyttede dig af muligheden for hjemmearbejdsplads. Denne mulighed brugte du dog til at sove og rekreere.

Du oplyser desuden, at du i løbet af sommeren 2009 blev helt udbrændt, hvilket viste sig i form af hurtig udtrætning, dårlig søvn, konstant indre uro, koncentrations- og hukommelsesbesvær, irritabilitet, dårligt humør, og angstsymptomer med hjertebanken og svedeture til følge.

I september 2009 konstaterede du under et ledermøde, at du havde væsentlige hukommelsesproblemer. Dit dårlige funktionsniveau blev bemærket af flere tilstedeværende, og du blev derfor bedt om at passe på dit helbred.

Den 23. september 2009 opsøgte du din egen læge.

Du blev sygemeldt med omgående virkning efter at have aftalt dette med din bestyrelsesformand den 25. september 2009.

Med henblik på at belyse omfanget af din erhvervsevnenedsættelse har vi ligeledes modtaget en udtalelse fra din psykiater. Heraf fremgår det, at du gennem længere tid har følt et stort pres, og at du har haft tiltagende problemer med afslapning. I tiden inden sygemeldingen opdagede du, at du ikke var i stand til at skrive notater og læse mails. Du var ekstremt træt og fuldstændig ude af stand til at koncentrere dig.

Psykiateren anfører desuden i udtalelsen, at din sygemelding har resulteret i bedring af dine depressive symptomer. På trods af dette er dine kognitive vanskeligheder persisterende.
...

7. 81.674

> På baggrund af de modtagne lægelige oplysninger må vi konstatere, at du ved genoptagelse af dine policer ikke har oplyst os om din dækningsberettigede erhvervsevnenedsættelse.
>
> Vi vurderer, at du burde vide, at disse oplysninger, var af betydning for os. På den baggrund vurderer vi, at din manglende oplysning om din arbejdshindrede erhvervsevnenedsættelse kan tilregnes dig som grov uagtsomhed.
>
> Konsekvensen af ovenstående er, at vi, jf. forsikringsaftalelovens § 6 og 7 er fri for ansvar, idet vi ikke ville have tilladt genoptagelse af policerne med tilbagevirkende kraft, hvis vi havde kendt til din dækningsberettigede erhvervsevnenedsættelse. Derfor vil vi nu ændre datoen for genoptagelse af policer ...92 og ...93, samt datoen for omskrivning af police ...94 til fripolice til den 1. oktober 2009.
>
> Den for meget indbetalte præmie vil blive returneret til ...
>
> Da din erhvervsevne har været nedsat i dækningsberettiget grad siden september 2009, og da policer ...92 og ...93 først genoptages pr. 1. oktober 2009, er du ikke dækket ved invaliditet og kan ikke få præmiefritagelse på de policer.
>
> Skulle du i fremtiden være berettiget til invalidepension og præmiefritagelse på grund af din nuværende erhvervsevnenedsættelse, vil du være berettiget til den invalidepension og præmiefritagelse, som du havde på police ...94 på tidspunktet for indtræden af din dækningsberettigede erhvervsevnenedsættelse."

Klageren havde efterfølgende spørgsmål til selskabet vedrørende størrelsen af invalidepensionen efter den 31/3 2011, hvor lønnen fra firmaet ville ophøre.

Selskabet har i mail af 24/6 2010 oplyst, at klageren vil være berettiget til udbetaling af invalidepension fra police …94 med 715.600 kr. årligt, såfremt erhvervsevnen til den tid er nedsat med mindst 2/3. Med hensyn til …92 og …93 kunne han ikke få dækning på nuværende tidspunkt, da hans erhvervsevne allerede var nedsat i dækningsberettigende grad, da han anmodede om genoptagelse af indbetalingerne med tilbagevirkende kraft.

Selskabet har i brev af 27/9 2010 bekræftet, at dækningen ved invaliditet og præmiefritagelse er fjernet på policerne ...92 og …93, og fremsendte korrigerede policer..

Selskabet modtog efterfølgende lægeattest fra psykiateren underskrevet den 28/3 2011. Det fremgik bl.a. heraf, at behandlingen forventedes at tage måneder eller år, og at klageren ikke kunne udføre nogen af sine hidtidige funktioner. Psykiateren havde endvide-

re anført, at hun ikke forventede, at klageren hverken helt eller delvis ville genvinde erhvervsevnen.

I brev af 19/5 2011 har selskabet anerkendt klagerens midlertidige erhvervsevnetab og bevilgede ydelser og præmiefritagelse fra 1/4 2011 og foreløbigt frem til 1/2 2012 i henhold til police ...94.

Klageren fik tilkendt førtidspension pr. 25/7 2011 med virkning fra 1/8 2011.

Klagerens advokat indtrådte herefter i sagen. Han har kritiseret, at selskabet har afvist præmiefritagelse på policerne …92 og …93, idet han i brev af 11/7 2011 til selskabet bl.a. har anført:

> "Som følge af, at min klient på tidspunktet hvor han standsede pensionsindbetalingerne jo havde været i medicinsk behandling gennem en årrække, ønskede han at få sikkerhed for, at han kunne genoptage pensionsindbetalingerne uden at dette ville få betydning for hans dækning, herunder hans mulighed for at opnå præmiefritagelse på de betydeligere pensionsindbetalinger. Det er efter min opfattelse indlysende, at det må have formodningen mod sig, at min klient, der gennem en længere årrække havde været i medicinsk behandling for tiltagende stressrelaterede problemer, ville standse pensionsindbetalingerne - og til og med alene i en kortere tidsbegrænset periode - hvis han dermed risikerede ikke at kunne genoptage pensionsindbetalingerne og opnå ret til præmiefritagelse herfor.
>
> Jeg vedlægger for god ordens skyld kopi af Østre Landsrets dom af 14. maj 1993 (U.1993.7310) til belysning af, at bestemmelserne i forsikringsaftaleloven om urigtige oplysninger ved aftalens afslutning alene omfatter oplysninger afgivet ved policens oprettelse, og altså ikke kan anvendes i en situation, hvor forsikringsdækningen efter at have været ude af kraft som følge af manglende præmiebetaling på ny sættes i kraft.
>
> Jeg skal for god ordens skyld understrege, at min klient således på ingen måde har afgivet urigtige risikooplysninger, idet spørgsmålet om, hvorvidt der er afgivet urigtige risikooplysninger skal bedømmes på tidspunktet for den oprindelige tegning af forsikringen i 1997, hvor min klient som anført ikke havde nogen helbredsmæssige problemer.
> ...
> PFA har samtidig truffet afgørelse om, at min klient får fuld præmiefritagelse, men at denne fulde præmiefritagelse alene relaterer sig til hans police ...94 og således ikke til policerne ...92 og ...93, hvilket efter min opfattelse er en fejl.
> ...
> Jeg må igen understrege, at min klient på ingen måde har afgivet urigtige risikooplysninger, og at min klient da han undersøgte muligheden for at sætte pensionsindbetalingerne i bero i en tidsbegrænset periode på 1 år - henset til hans helbredsmæssige problemer - alene ville sætte pensionsindbetalingerne i bero, hvis dette ikke fik indflydelse på hans dækningsmulighed, herunder muligheden for præmiefritagelse på de betydelige pensionsindbetalinger.

Jeg skal derfor venligst anmode PFA om at genoverveje sin stillingtagen i sagen, idet det er min opfattelse, at min klient bør stilles som om de to tidligere anførte policer ikke var blevet ændret til fripolicer og at min klient således dels er berettiget til fuld dækning for sin nedsatte erhvervsevne, dels er berettiget til fuld præmiefritagelse, herunder for min klients betydelige bidrag til pensionsindbetaling."

Selskabet har på baggrund heraf i brev af 4/11 2011 til advokaten bl.a. anført:

"Ved brev af 11. februar 2009 bekræftede vi, at Deres klients hidtidige pensionsordninger blev omskrevet til fripolicer, og at der i stedet for blev oprettet en ny pensionsordning.

Den samme dag sendte vi policeudskrifter til Deres klient, hvor han kunne se, at hans hidtidige pensionsordninger blev omskrevet til fripolicer. Da indbetalingerne til disse pensionsordninger stoppede, var der ikke længere mulighed for fritagelse for indbetaling i tilfælde af en eventuel dækningsberettiget erhvervsevnenedsættelse (præmiefritagelse).

Den 11. februar 2009 sendte vi også den nyoprettede police til Deres klient. Han kunne læse i policen, at den alene bestod af forsikringer, og at den månedlige indbetaling til policen var på 878,32 kr.

Deres klient henvendte sig igen til PFA i slutningen af september 2009. Han anmodede om genoptagelse af indbetalingerne til de hidtidige pensionsordninger.

Den 23. september 2009 bekræftede vi pr. mail, at der var mulighed for at genoptage pensionsordningerne uden behov for aflevering af helbredsoplysninger. Deres klient oplyste i den forbindelse, at han ønskede at genoptage pensionsordningerne med tilbagevirkende kraft pr. 1. september 2009. Ønsket begrundede han med, at indbetalingerne kunne blive fratrukket hans løn for september måned, som skulle udbetales i slutningen af måneden.

Deres klients pensionsordninger blev derfor genoptaget med de tidligere gældende indbetalinger på 24 % af hans dækningsgivende løn.

Straks efter, at Deres klient fik en bekræftelse på muligheden for genoptagelse af de hidtidige pensionsordninger, sygemeldte han sig fra sit arbejde.

Efterfølgende ansøgte han om udbetaling ved nedsat erhvervsevne. PFA vurderede i den forbindelse, at Deres klients helbredsmæssige erhvervsevne allerede var nedsat i dækningsberettiget grad, da han anmodede os om genoptagelse af de hidtidige pensionsordninger. Vi vurderede ligeledes, at Deres klient undlod at oplyse os om sin nedsatte erhvervsevne, selvom dette både stod ham klart, og var af helt væsentlig betydning for PFA. Af denne grund gjorde vi forsikringsaftalelovens § 7 gældende og tilkendte udbetaling og præmiefritagelse fra hans pensionsordning med den lave indbetaling og uden opsparing.
...
Det fremgår af de forsikringsbetingelser, der gælder for Deres klients pensionsordninger, forsikringsbetingelsernes afsnit A, § 2, at den samme procedure, der gælder for indgåelse af forsikringsaftaler også gælder for genoptagelse af pensionsordninger.

Da genoptagelse af en pensionsordning sidestilles i de gældende forsikringsbetingelser med en nytegning, er det vores opfattelse, at forsikringsaftalelovens bestemmelser om urigtige oplysninger ved aftalens afslutning tilsvarende finder anvendelse på genoptagelse af livsforsikringer.
...

Det, at der, jf. de gældende forsikringsbetingelsernes afsnit A, § 2, kræves nye helbredsoplysninger som betingelse for genoptagelse af livsforsikringer, taler ligeledes for at genoptagelsen anses for en ny aftale.
...
Det gøres desuden gældende, at der i sagen er tale om skadevirkning.

Deres klient anmodede om at genoptage indbetalingerne til sine hidtidige pensionsordninger, på et tidspunkt, hvor hans helbredsmæssige erhvervsevne allerede var nedsat i dækningsberettiget grad. Da der ikke er mulighed for at forsikre sig mod noget, der allerede er sket, er der ikke mulighed for at han kan få præmiefritagelse på de genoptagede pensionsordninger.

Af ovenstående grunde fastholder vi, at Deres klient ikke har ret til præmiefritagelse på de pensionsordninger, som han anmodede om at genoptage den 23. september 2009, hvor hans helbredsmæssige erhvervsevne allerede var nedsat med mindst halvdelen."

Over for nævnet har advokaten i klage af 2/12 2011 krævet, at selskabet bliver pålagt at yde præmiefritagelse på policerne …92 og …93, og har til støtte herfor hovedsageligt henvist til sit brev af 11/7 2011 til selskabet og har endvidere bl.a. anført:

"Som det også fremgår af min klageskrivelse af 11. juli 2011, var min klient løbende i kontakt med PFA, og fik herunder skriftlig bekræftelse fra PFA på, at han kunne genoptage sine pensionsindbetalinger uden at dette ville få betydning for hans dækninger. Jeg henviser i den forbindelse bl.a. til e-mail af 25. februar 2009 fra ... og e-mail af 23. september 2009 fra ...

Det er overordnet set min opfattelse, at det må være indlysende, at min klient aldrig nogen sinde ville have stillet pensionsindbetalingerne i bero, hvis der havde været en risiko for, at han ikke kunne genoptage pensionsindbetalingerne og opnå præmiefritagelse herfor, idet min klient - som tidligere anført - gennem en lang årrække, havde været i medicinsk behandling og derfor var i risiko for, at få sådanne helbredsmæssige forværringer, at hans erhvervsevne ville blive nedsat i tilstrækkelig grad til at få udbetalt ydelserne på sin ordning hos PFA Pension. Det er samtidig min opfattelse, at dette med al ønskelig tydelighed illustreres af min klients gentagne henvendelser til PFA, hvor han netop anmodede om at få en bekræftelse på, at han ville kunne genoptage indbetalingerne, uden at dette ville få betydning for hans hidtidige dækning og mulighed for præmiefritagelse.

Herudover er det min opfattelse, at min klient i øvrigt ikke kan antages, at have afgivet urigtige risikooplysninger, idet spørgsmålet om, hvorvidt der er afgivet urigtige risikooplysninger, ikke skal bedømmes på tidspunktet for genoptagelsen af min klients pensionsindbetalinger, men derimod på tidspunktet for den oprindelige tegning af de to policer, hvor min klient ikke havde nogen helbredsmæssige problemer. Jeg henviser i den forbindelse bl.a. til Østre Landsrets dom af 14. maj 1993 (U.1993.731Ø)."

Selskabet har over for nævnet i brev af 9/1 2012 fastholdt sin afgørelse og har til støtte herfor bl.a. anført:

"Indledningsvis skal PFA Pension gøre gældende, at [klageren] var klar over, at hans policer blev omskrevet til fripolicer.

Årsagen til dette er, at [klageren] selv har fravalgt at sætte sine policer i henstand. Beslutningen begrundede han med, at det kostede mere at sætte policerne i henstand, da hans soli-

dariske forsikringsdækninger i så fald skulle ændres til individuelle forsikringsdækninger, der er dyrere end solidariske forsikringsdækninger.

Det fremgår ligeledes klart af PFA Pensions brev af 11. februar 2009 (bilag ...), der blev sendt som en bekræftelse på den indgåede aftale, at [klagerens] policer ...92 og ...93 ville blive omskrevet til fripolicer.

Endvidere fremgår det klart af de policer, som [klageren] modtog umiddelbart efter omskrivningen til fripolicer (bilag ... og ...), at hans policer ...92 og ...93 er blevet omskrevet til fripolicer, at der ikke længere er mulighed for invalidepension eller præmiefritagelse, og at der ikke længere skal indbetales til policerne.
...
Det er fortsat PFA Pensions opfattelse, at [klageren] ved genoptagelse af policer ...92 og ...93 handlede i strid med forsikringsaftalelovens § 7.

Det følger af PFA Pensions tegningspolitik, at en pensionsordning, der har været omskrevet til fripolice, alene kan genoptages mod afgivelse af tilfredsstillende helbredsoplysninger.

PFA Pension har valgt at dispensere [klageren] fra denne generelle regel ved at give ham mulighed for inden for et år at genoptage policerne uden behov for helbredsoplysninger.

Det er imidlertid PFA Pensions opfattelse, at selvom PFA Pension har valgt ikke at kræve udfyldelse af en helbredserklæring ved genoptagelse af fripolicerne, gælder oplysningspligten i forsikringsaftalelovens § 7 stadig for [klageren].

Forsikringsaftalelovens § 7 regulerer forsikringstagerens pligt til af egen drift at give de oplysninger, der er af væsentlig betydning for selskabet. Bestemmelsen gør sig gældende i de situationer, hvor forsikringstageren ikke er omfattet af en svarpligt, dvs. hvor der, ligesom i [klagerens] situation, ikke er et krav om udfyldelse af en forsikringserklæring/helbredserklæring.

Det er PFA Pensions vurdering, at [klageren] på tidspunktet for anmodningen om genoptagelse af policerne, var klar over, at hans erhvervsevne var nedsat til det ubetydelige. Årsagen til denne vurdering er, at [klageren] blev undersøgt af sin egen læge den samme dag, hvor han anmodede om genoptagelse af policerne med de hidtidige indbetalinger (bilag ...). Det fremgår ligeledes af lægeattesterne (bilag ... og ...), at [klagerens] lidelser opstod den 23. september 2009, dvs. den samme dag, hvor han anmodede om genoptagelse af policerne.

PFA Pension skal hertil bemærke, at [klageren] lider af stress, belastningsreaktion og udbrændthed. Da disse lidelser er karakteriseret ved at udvikle sig gradvist, er det PFA Pensions opfattelse, at [klagerens] helbredsmæssige erhvervsevne blev nedsat i dækningsberettigende grad inden den 23. september 2009, hvor han blev undersøgt hos egen læge. Denne vurdering bekræftes af, at det fremgår af lægeattesterne (bilag ... og ...), at lægen vurderer, at [klageren] overhovedet ikke er i stand til at arbejde, på trods af, at der siden sygemeldingen er sket en fremgang i hans helbredstilstand, jf. vurdering af 3. marts 2010 fra speciallæge i psykiatri ... (bilag ...).

Det er derfor PFA Pensions opfattelse, at [klageren] var klar over, at hans uarbejdsdygtighed var af afgørende betydning for PFA Pension. På trods af dette valgte han ikke at nævne erhvervsevnenedsættelsen. Havde han givet PFA Pension denne oplysning, ville PFA Pension ikke have tilladt genoptagelse af hans policer med tilbagevirkende kraft.

På baggrund af ovenstående fastholder PFA Pension, at vi i henhold til forsikringsaftalelovens § 7 og 6 har haft ret til at annullere genoptagelsen af policerne pr. 1. september 2009 med den virkning, at [klageren] som følge af sin nedsatte erhvervsevne alene har ret til invalidepension og præmiefritagelse fra police ...34.
...
Advokaten er af den opfattelse, at genoptagelse af [klagerens] policer ikke kan anses for indgåelse af en ny aftale/nytegning, hvorfor forsikringsaftalelovens bestemmelser om urigtige oplysninger ikke kan gøres gældende. I den forbindelse henviser han til Østre Landsrets dom af 14. maj 1993.

Det er PFA Pensions opfattelse, at dommen ikke kan anvendes i [klagerens] sag. Grunden er, at dommen vedrører skadesforsikring, mens [klagerens] invalidedækninger er tegnet som livsforsikringer.

PFA Pension skal henvise til Østre Landsrets dom af 19. juni 1995, der tager stilling til betydningen af omtegninger af allerede eksisterende livsforsikringer. Dommen er vedlagt som bilag ...

Det fremgår af dommen, at 'omtegning' af løbende forsikringer forsikringsaftaleretligt skal sidestilles med nytegning. Det er derfor PFA Pensions opfattelse, at genoptagelse af fripolicer også skal sidestilles med nytegning.

Følgende argumenter taler ligeledes for dette synspunkt:

- Forskellen mellem skadesforsikringer og livsforsikringer er, at livsforsikringsselskaber ikke har mulighed for at opsige livsforsikringer med den virkning, at de helt bortfalder. Manglende præmiebetaling til livsforsikringer medfører derfor alene omskrivning til fripolice. Det, at livsforsikringsselskaberne, i modsætning til skadeselskaberne, ikke har mulighed for at ophæve policer, taler klart for at betragte genoptagede livsforsikringer som nye aftaler.

- Det fremgår af de forsikringsbetingelser, der gjaldt for [klagerens] policer ...92 og ...93 (bilag ...), forsikringsbetingelsernes afsnit A, § 2, at den samme procedure, der gælder for indgåelse af forsikringsaftaler også gælder for genoptagelse af pensionsordninger. Da genoptagelse af en pensionsordning sidestilles i forsikringsbetingelserne med en nytegning, er det PFA Pensions opfattelse, at forsikringsaftalelovens bestemmelser om urigtige oplysninger ved aftalens afslutning tilsvarende finder anvendelse på genoptagede livsforsikringer.

- Det, at der, jf. forsikringsbetingelsernes afsnit A, § 2, kræves nye helbredsoplysninger som betingelse for genoptagelse af livsforsikringer, taler ligeledes for at genoptagelsen skal sidestilles med en ny aftale.

Skadevirkning
Det er endvidere fortsat PFA Pensions opfattelse, at skadevirkningsprincippet gælder for [klagerens] pensionsordninger, selvom PFA Pension har dispenseret ham fra afgivelse af helbredsoplysninger ved genoptagelse af fripolicerne.

Gældende for skadevirkningsprincippet er, at skaden skal have vist sig i forsikringstiden.

Det fremgår af sagens lægelige akter (bilag ... og ...), at [klagerens] helbredsmæssige erhvervsevne har været nedsat til en tredjedel siden i hvert fald den 23. september 2009. Da

hans policer ...92 og ...93 på dette tidspunkt stadig var omskrevet til fripolicer, er det PFA Pensions opfattelse, at han ikke har ret til udbetaling og præmiefritagelse fra policerne. I den forbindelse henviser vi til Ankenævnets kendelse i sag nr. 69.854."

Der har efterfølgende været nogen korrespondance, men der er ikke herunder fremkommet afgørende nyt til sagen.

Af forsikringsbetingelserne fremgår bl.a.:

"**§ 2. Forsikringsaftalen**
Forsikringsaftalen indgås på grundlag af en skriftlig anmodning om forsikring samt attester og erklæringer, der efter PFA Pensions skøn er nødvendige. Dette gælder også ved genoptagelse af præmiebetalingen, forhøjelser og øvrige ændringer.
...
§ 3. Urigtige oplysninger
Er der afgivet urigtige eller mangelfulde oplysninger i nogen af de i § 2, stk. 1 nævnte dokumenter, gælder reglerne i lov om forsikringsaftaler, hvorefter forsikringsdækningen kan bortfalde helt eller delvist.
...
B Betingelser vedrørende præmiebetalingen
...
§ 3. Præmiebetalingen indstilles/genoptages
Indstilles præmiebetalingen før det tidspunkt, der er fastsat i forsikringsaftalen, bliver forsikringsdækningen opretholdt i fuldt omfang i tre måneder. Derefter fortsætter forsikringen som præmiefri forsikring (fripolice) med nedsat forsikringsdækning, medmindre andet er aftalt med PFA Pension. Beregningen sker efter de til enhver tid gældende regler, der er anmeldt til statens tilsynsmyndighed.
...
C Betingelser for invalideydelse og præmiefritagelse
...
§ 1. Definition af invaliditet/erhvervsevnetab
Ret til fuld invalidepension og/eller fuld præmiefritagelse indtræder, når forsikredes erhvervsevne på grund af sygdom eller ulykkestilfælde er nedsat til en tredjedel eller derunder af den fulde erhvervsevne.

Stk. 2. Er erhvervsevnen på grund af sygdom eller ulykkestilfælde nedsat til halvdelen, er forsikrede berettiget til halv invalidepension og/eller halv præmiefritagelse. Den anden halvdel af forsikringen kan videreføres med præmiebetaling eller omskrives til præmiefri forsikring, jævnfør 'Betingelser vedrørende præmiebetalingen', § 3, og for denne del gælder reglerne i stk. 1.
...
Stk. 5. En ydelsesberettiget nedsættelse af erhvervsevnen foreligger, når forsikrede - efter PFA Pensions skøn - ikke længere er i stand til at tjene mere end en tredjedel respektive halvdelen af, hvad der er sædvanligt for fuldt erhvervsdygtige personer med lignende uddannelse og alder. Bedømmelsen sker på grundlag af en helhedsvurdering under hensyn til forsikredes tidligere og nuværende helbredstilstand, uddannelse og tidligere beskæftigelse."

14. 81.674

Nævnet udtaler:

Indledningsvis bemærker nævnet, at der gælder et skadevirkningsprincip ved erstatning for et nærmere angivet tab af erhvervsevne. Gældende for dette princip er, at skaden skal have vist sig i forsikringstiden.

I denne sag finder nævnet at måtte give selskabet medhold i, at klageren havde et dækningsberettigende erhvervsevnetab i september 2009, hvor policerne …92 og …93 var omskrevet til fripolicer. Han er derfor ikke berettiget til erstatning for en skade, der allerede var indtruffet, inden genoptagelsen af forsikringen trådte i kraft.

Herefter

b e s t e m m e s :

Klageren får ikke medhold.

Poul Sørensen